

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Oratio Tertia. Dissertatio Academica, sítne facilius mundum cruce & contemptione, an vi & armis subiugare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

vnium viuidi roboris succum exhaustisse. Angeli estis. Propheta sic nuncupauit. nulla Angelicæ naturæ senectus obrepit. Angeli estis : cum grauitate negotiorum , longinquitate itinerum , laborum difficultate , agendi celeritate certandum est. Velocitas illa Angelorum est : quibus vt nomen laboris tribui valeat , labor ipse certè fatigatioque conuenire non potest. Angeli estis : militandum est, ita militia cælestis exercitus, Genij bellatores sic admonent, sic expeditionum nostrarum ratio deposcit. In quibus si de honore gloriæque diuini nominis agitur , si de salute hominum propemodum infinitorum ; quas in res tot excellentium operarum sudor exhaustus, tot Martyrum fortissimorum sanguis effusus, ipsius denique Filij Dei vita fuit impensa; quid est quod ad laboris assiduitatem nos excitet , si sudor iste non excitet? quid est quod ruborem ingenuum in genas eliciat , si cruoris ista purpura non eliciat? quid est quod vilem nobis vitam faciat , si mors illa non faciat? Sed non est profectò, non est alacritatis vestræ, desiderare, virtutis, erubescere, generositatis, pericula mortemque ipsam declinare. Quamquam quid mortem dico? Angeli estis , qui vos vitamque vestram operi istius immortalis impenditis. Itaque quam & ipsi nuncupamus mortem, abdicatio quædam corporis est , vera mors non est : uiuit animus , uiuetque , corpore muneri tam sancto gloriosoque vel immoriente , vel immorante tantisper, dum & ipsum vitæ immortalis æternæque perfruatur.

ORATIO TERTIA.

*Dissertatio Academica, sitne facilius mundum cruce & contemp-
tione, an vi & armis subiugare.*

Svum cuique dicendi genus : mihi nouum quidem & inusitatum, Sattamen neque difficile, neque inuolutum, ludisque adeo sæculi utibus aptum, visum fuit suscipi à me hoc tempore oportere : quod Academiae veteri iuxta ac adolescentiori solenne fuit , certum nihil definitumque disceptare ; quidquid verosimile est tueri , modò huc modò illuc assensionem inclinare, nihil non in vtramque, imò quamcumque etiam, partem expromere ac disputare . id agam nimirum , atque hanc viam consuetudinemque è veteri Lyceo petitam sedulò insistam. Et quoniam volatica ferè, Socraticoque more parum sui in hac decertandi ratione similis esse solet dictionis forma; vtar ego quoque caractere dissimili, vt incisa modò, aliàs numerosa, nunc contracta , mox explicata , tum diuisa etiam distractaque appareat oratio. cuius interim partes sine ordine certo consecutioneque dispositæ , sic tamen connexæ inter se copulatæque sint, vt, cum vltro ab artis præceptis ipsoque controuersia iudicio sæpe numero discedam ; occultâ tamen vi efficientiæque pugnantium inter se rationum eò pertineat, atque animis cum opinione veri illabatur, propositumque sibi finem hoc certius assequatur oratio, quò contumaciùs interdum ab eo recedere, & contrariâ viâ fortioribus in speciem argumentis niti videatur. Neque enim hîc tam animus mihi est iudicium

quæstioni meum interponere, auctoritateque quempiam velut præiudicio ad idem sentiendum inuitare, quàm quid in causâ effici quæstionemque possit, ex earum, quæ veræ vel simillimæ veri sunt, rationum oppositu ac dimicatione ostendere. Quæro igitur, vtrum altero facilius expeditiusque sit, ignominiam crucis & contemptione mundum, an vi atque armis subiugare. Quid hac causâ, si in concione quæretur, facilius; si in Regum Principumque confessu, difficilius? Quid enim, iniquient hi, absurdus fingi animo dicique potest, quàm orbem terrarum contemptu sibi subiicere? numne igitur aliqua ex hoste contempto spes victoriæ? quod non potius certæ cladis internecionisque periculum? adimere contemptio curam providentiamque solet, maximum in gerendis rebus momentum. hac sublatâ, quid nisi Ducum inertia, socordia militum, ignavia exercitus, excubiarum neglectus, annonæ inopia, armamentarij vastitas, rerum omnium penuria, consiliorum confusio, sententiarum perturbatio, imperiorum ignoratio, atque ad extremum interitus ac ruinæ? quis enim aut hostium arma tuto contempsit, aut vires impunè neglexit? quis nocendi artes sine dispendio suo despiciatui habuit? quis non certissimum temeritatis huius præmium tulit insidias, cladem, ignominiam sempiternam? Irritantur nimirum ludibrio animi, pudorque despectis in promptu semper est, quo ignaviam abiiciant, iras fuscitent, vires colligant, iniurias viciscantur. Tu verò hos probro laceffendos, stimulandos contemptu, despicientiam etiam impellendos in perniciem magis suam quàm exitium tuum rere? An igitur felicior cum armato hoste quàm cum inermi congressus? certior de vigilantibus quàm de dormientibus victoria? propior de sollicitis atque in occasionem gerendæ rei intentis, quàm de imprudentibus triumphus? ne crabronum quidem aut formicarum viles animas, nedum hominum feroces cupidosque vindictæ impetus, irritandos duxero. Tunc hostem licebit despiciere, cum ignavo militi, ne terga in acie vertat, subiiciendi animi sunt. Ceterum assiduâ vigilantiam Ducem militesque præstare necesse est, studiosè aduersa, ne se insinuent, explorare, hostiles motus omnes quasi de speculâ obseruare, inopinatos casus consilio & ratione auertere. Quorsum, nisi ad incommodorum cautionem, Seruatoris illa vox iterata toties atque repetita, *Vigilate?* Tu quæstionem interim ponis; ludibrio mundum ac despicientiam subigi oporteat? Ego verò armis, non fastidio; virtute, non arrogantiam vincendum existimo. Cæsarem & Alexandrum vide, non illi irrisione & contemptu, sed militum robore potentiaque Romanum prior, alter Græciæ Asiæque dominatum adepti sunt: inter varios belli euentus, communemque Martem, non nisi corporum suorum obiectu periculisque victoriam, multâ cæde ac sanguine triumphos promeruerunt: tu verò fieri posse existimas, vt, quæ sine certamine singulæ ac prælio fortissimorum Ducum terrarum orbis regiones subiici minimè potuerunt; eæ vno despiciatui, quaquâ iacent ac dispersæ sunt, vniuersæ, multitudine innumerabiles, viribus potentes, præfidiis firmatæ, locis munitæ, astu, consilio, sapientiam præstantes sub tuam vnus ditionem subiungantur ac redigantur? Erras, pace tuâ dixero, quisquis mundi contemptui ad obtinendam victoriam assentire:

non

*Hostes non
contem-
nendi;*

*neque irri-
tandi;*

*sed vigili
curâ obser-
uandi,*

*& vi at-
que armis
vincendi.*

non ille spretus despectusque animo, sed corporis armorumque impetu prostratus sub iugum potestatemque veniet. De cruce autem quid censes? an quo modo Constantinus tres potentissimos Imperij inuasores, hac tu ratione mundum ab eâ superari posse existimas? at non ille cruce, ut debellaret, à contemptione, sed à militum virtute ac fortitudine præsidium mutuatus est. Sub crucis signis copiosum habebat militem, probè & armatum & exercitatum; qui crucem labaro, crucem galeis, crucem scutis, & ipsis, si placet, crucem telis gestabat. Hanc quidem speciem veri primam ostentat opinio; at illa quàm inanis & fallax sit, vide: nequaquam hîc tibi, ut de ceteris hostibus, ita de mundo philosophandum velim existimes. Seruile quid & effeminatum mundus est; in pretio si habes, superbiat; si metuis, instabit; si blandire, dominabitur. vbi verò seruitutem hanc seruire cœperis, quâ non vi ac tyrannide opprimet? In feminis Dalilas & Iesabeles, in seruis Eutropios ac Ruffinos intueri; quo in viros imperio, quo in subiectos dominatu vsi sunt? iacuisent profectò despecti, contemptique in lateribus se abiecissent; aestimati supra seruum ac fortunam, aliùs sese extulere, quàm ut vinci postea nisi communi propemodum exitio possent. Quem fors aut natura seruituti destinavit, hic perpetuò tibi ut seruiat, contemni que se abs te pro arbitrato patiat, stude. Quæ stultitia maior, ne dicam insania, excogitari potest, quàm ut non modò alterius sis, cum tuus esse possis, verùm etiam eorum potestati, quorum adeptus sis imperium, vtrò te volentemque subijcias? Homini libero mundus, viro ad parendum femina seruiendumque subiecta est. Quid præ libertate iugum, seruitutem præ dominatu amplectere? Indigna nimirum illa permutatio, præposteraque conuersio est. hanc ipsam tamen (quæ generis nostri labes atque ignominia est) quàm multi amplectuntur? quàm multi iugum hoc graue atque infame subeunt? vel quia necessarium putant ac fatale, vel quia falsâ æqui honestique specie decipiuntur, vel quia miseri esse cum multis malunt, quàm beati cum paucis. Quæ enim acerbitas seruientium mundo miseræ par esse potest? an non probra eius extimescunt, iras reformidant, falluntur promissis, præmiis seducuntur? an non fracti, mollis abiectique animi leges admittunt omnes, quantumuis iniquissimas? Affulget gerendi Magistratus spes, quid indignitatis non suscipitur? quæ Aulicorum non captatur aura? maturantur ex eorum sententiâ iudicia, opinionibus animi imbuuntur neque rectis neque veris: laudantur non qui digni, sed qui maiore potestate præditi sunt; quin crebrò ij, qui magnifici sibi videntur, ut placeant, munera mittunt, tribuunt officia, supplicat denique ignominiosè. Quæ, malum, seruitus, si hæc non est? Poscitur? dandum est, imò profundendum. Annuitur? aduolandum est, retardante nequidquam vxore, liberis, animo ipso curis in contraria distracto. Vertitur fortunæ flatus? excedendum est, viis licet omnibus ad migrandum præclusis. Intentantur minæ? aut cedendum tantisper tempestati, obtemperandumve sceleri: aut certè, si constiterit animus, moriendum est. Deus immortalis! quanta hæc seruitus! quàm dura, quàm misera, quàm flagitiosa! Certè liber non est cui mundus imperat, cui

quamuis
sub crucis
vexillo.

Mundus,
femina,
serui con-
temptui
habendi:

stultum est
mundo ser-
uire:

cuius mi-
sera serui-
tus est.

Tullius.
leges

leges imponit, præscribit, iubet, vetat quod videtur; qui nihil negare imperanti potest, nihil recusare audet. Quin igitur dedecore isto vos eripitis? nolite cui-

Deo ser-
uendum,
non mun-
do:

qui con-
temendus
exemplo
Francisci
Porrezii,

B. Aloysij
Gonzagæ,

S. Ignati
Loyolæ.

quam seruire, nisi Deo; non ambitioni, non vulgi studiis, non Optimatum fauori, non gratiæ Principum, non cupiditatibus, non voluptatibus, non gloriæ. Enimvero tunc se victum à vobis mundus ipse fatebitur, cum odij amorisque eius securi, spem metumque rerum omnium, quas extollere ille solet, iuxta habebitis ac contemnetis. Tum vos Aula suspiciet, Curia admirabitur, colent Republica, viri Principes reuerentur, Reges ipsi amabunt atque etiam obseruabunt. Porrezio nostro quis vilius de mundo sensit? quis fastidiosius Aloysio iudicauit? quis despicientius Ignatio locutus est? Ex hoc autem quanta laus præstantissimis viris? quanta apud Dynastas existimatio? quam religiosa veneratio? De Porrezio Ioannem Austriacum Belgicæ nostræ Gubernatorem ferunt affirmasse, orbem breuè vniuersum sub Philippi fratris ditionem se subiuncturum, si duo sibi eiusmodi, qualis ipse existeret, ad rem gerendam administri obtigissent. Ampla nimis supraque fidem commendatio, nisi vnus ipse totum iam antè mundum Porrezium contemptu sibi subdidisset. Aloysium verò supra famam magnitudinemque Alexandri, puerili illà quidem, sed festiuà atque ad rem accommodatà quæstiunculâ, victrix mundi despicientia extulit. Obtulerat infanti suo, nescio quæ, ludibunda mater expressam vtriusque in diuersis tabulis effigiem: mundi globum obterebat imposito pede Aloysius, subiectâ manu Alexander sustentabat. Hic puer cum multa pro ætatis ingenio percunctando curiosè tandem eò deuenisset, ex mare ut quæreret, Ræne igitur, quia mundum vicisset Aloysius, esset vniuersi? respondissetque illa, non, quia vniuerso imperaret, orbem pedibus conculcare; sed, quia pro nihilo putasset, infraque se duxisset, victorem eius existimari ac dici: ad imaginem Alexandri conuersus, Istène igitur, mater, inquit, à mundo victus est, qui leges dominatumque eius subiectâ manu ferre compellitur? Bellè herculè, supraque ætatem sapienter: siquidem antè feruus animum mundo, quam manum dominus Alexander subiecerat. Ignatij autem quænam illa vox, fastidij, nausæ, stomachi, contemptio plena, *Quàm sordet mihi terra cum cælum aspicio!* qui mundum vniuersum, cunctasque eius voluptates ac honores, quos magno pridem ambitu concupiuerat, ut putidas sordes grauemque ac molestantem animo immunditiam abiecerat, quo in pretio atque æstimatione censas habuisse? quam fastidiosè contempsisse? quam generosè conculcasse? Hæc profectò præcipua laus tua tuorumque est, Ignati, contemptu mundum despicientiaque vicisse: hæc illa gloria, nomenisque tui commemoratio, quam horrent inferi, stupent mortales, Superi admirantur, colit orbis, cælum probat, Deus ipse sempiternis gaudiis remuneratur. At id non agimus, inquis, gloriosumne sit, atque honestæ vitæ rationibus consentaneum, mundum vincere: de victoriæ facilitate quærimus, & vtro modo vinci citius faciliusque possit, cruce contemptuque, an exercitu & armis, disputamus. Itane verò? etiamnum dubitas, lucemque solis quæritas in meridie? dubito enimvero, & vehementer quidem. Sit enim, ut inquit ille,

fortior

*fortior qui se quàm qui fortissima vincit**Mœnia,*

& qui dominatur animo suo, expugnatore urbium; quæ tandem mœnia sine armis deiciet? quas vrbes sine milite occupabit? quas prouincias sine exercitibus expugnabit? Sit etiam, si diis placet, patiendo quàm agendo fortior; at quænam vis illa, quam inferet sustinendo? quas copias tolerando profligabit? quas gentes regionesque iniurias ferendo sub potestatem rediget? Denique, ne quid abnuere videar, & hoc concedam, vt magno, excelso inuictoque animo sit; quid tum postea? an idcirco eâ virtute ac robore præditum dicemus, vt sine armis mundum valeat expugnare? numquam id efficies profectò. Ego verò efficiam, vimque orationis tuæ, quantumuis apta tibi firmaque videatur, facile conuellam ac dissipabo: ac, tametsi sine ordine ferè consecutioneque rerum initio dicturum me proposui; hîc tamen quia argumenti ratio postulat, diuisione vtar, doceboque in primis, non id esse mundum vincere, quod vulgus existimat, terrarum scilicet possessiones adire, vi vrbes occupare, solo munitiones æquare, vastare prouincias, ferrum facesque latè circumferre. Tunc ostendam, mundi nomenclatione non terrarum hunc globum sensu animoque vacuum, sed incolas eius atque habitatores (quo ferè modo ciuitatem pro ciuibus vsurpamus) describi: denique Dei crucisque cultores minore quàm Reges Principesque conatu prouincias atque vrbes subiugasse; adeoque cruce & contemptu, non vi armisque mundum esse superandum. Cedò, quid est mundus, cum de eo in potestatem redigendo disputamus? an iners terræ moles, mutæque regiones? at quo eas modo obtinebis? an vi & armis inuades? ego verò aratris perstringendas potiùs, & ligonibus proscindendas existimo. An igitur coloni & rustici, aut ipsi boues, terrarum sola expugnant, quæ ingenti labore subigunt? at

vos, non vobis, fertis aratra boues.

numquid enim equos & boues pari ratione terræ dominos facias? Sed pede in terram posito possessiones adeuntur. Verùm hoc, amabo, nõne vtrumque est cruce & contemptione vincere? Et quoniam hoc dicendi genus festiuum est, risumque & facetias admittit, nõne & aratra & ligones cruce ferunt, & cruce manu adhibitâ reguntur? numquid arationes stercore insperguntur? quo quid esse potest abiectius? nõne qui se submittant, ad pedes se sternunt & abijciunt? nõne quem posito pede proteris & conculcas, eundem non aliter quàm seruum contemnis? Quæ igitur aratio & ligonibus sola domas, quos agros stercoas, quos immisso pede fundos tibi vendicas, cruce & contemptione tuos facis. quis tamen extra risum & iocum toto orbe aratrum circumducit? quantillum est quod vomere proscindimus, quod manu fodimus? quantum verò culturam non patitur? Hoc verò spatium, in quo pedem figimus, quod nullus præ altero maius occupare potest, nisi quantum corpore oberior est aut quadratior, quod nemo maius implet, quàm sit ipse; hoc cui insisto, non magis mundus est, de quo vincendo disputamus, quàm hoc terræ quod improbo labore frangimus, colimus, ferimus. Quid si autem quod tibi, idem & mihi terra præstet obsequium,

L I

qui

quæ pro-
miscuè om-
nibus fert
fructus;

qui in eâ subigendâ, utque fructuosa sit, stercorandâ, non laboro? Quid si ager mihi & transitum debeat, & stillicidio obnoxius sit, & fructus pendat quantum opus vsûsve fuerit: numquid eum mihi seruire fateberis? quid si totus terræ globus eum in modum mihi subsit, numquid mundum in potestate habere concedes? Quos CHRISTVS iussit & domos relinquere, & agros possessionesque omnes, quos sine sacculo & perâ incedere, quos non congregare in horreâ, non sollicitos esse quid biberent aut manducarent, aut quo vestirentur; iis profectò cum nihil deesset, tellus omnis proferebat quantum necessitati iustæque cupiditati satis erat. vbi cumque libitum esset, figebant pedem, in quocumque pedem ponerent, tam illis quàm eorum dominis, summis potentissimisque Regibus seruebat. tantò verò facilius eum dominatum consecuti sunt, quantò expeditius est gratuitò acquirere, quàm magno licitari; quantò leuius est in aliorum labores introire, quàm gemere frangi que sub onere; quantò iucundius est curarum solitudinisque expertes omnia possidere, quàm angere de proventibus, animoque discrucari, neque his quæ paraueris, frui. Rectè Lyricus,

Moratus.

— Nil cupientium, inquit, & hoc nomine beatorum,
Nudus castra peto, & transfuga diuitum
Partes linquere gestio.

An de potestate credis amittere quæ habebat in bonis? audi quid por-
rò inferat:

Contempra dominus splendidior rei,
Quàm si, quidquid arat non piger Appulus,
imò quidquid per vniuersum orbem terra profert,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.

non vrbes,
prouincia,
Regna,

Eleganter profectò & diuinè. contemnent mundum felicius longè & splendidius ei dominantur, rerumque potiuntur, quàm qui se terrarum dominos dicunt, reipsâ verò & pauperes sunt & seruiunt: neque magis eum possident, quàm stultus ille qui, quæ naues portum subirent, suas esse credebat, se regem, se felicem, se mortalium beatissimum prædicabat; sibi bella geri, sibi terras arari, sibi mare aurum ac merces submittere; hoc illis felicior, quòd curis non exederetur. Quare neque sola terrarum mundus sunt, neque, si sint, non facilius cruce & contemptu, quàm potestate & armis occupantur. At vrbes fortassis & prouinciæ Regnaque amplissima & Imperia dicenda sunt mundus iste, armorum vi quàm cruce despectuque expugnabilior. Profectò nec illa potiori ratione hoc nomine veniunt: quid enim sunt vrbes & regiones? an quæ mœnibus cinguntur Diuorum hominumque ædes? an terræ portiones quæ fluminibus limitibusque suis circumscribuntur? Quid eorum non Iro & Codro æquè seruit quàm Crasso Cræsove? patent templa & plateæ omnibus, pauperi etiam amplius. Reges & tyranni cum magnis stipentur cateruis, angustiores sibi vias faciunt; & cum ad eos, quasi ad feras spectandas, denso agmine concurritur, vel inuiti sæpè sistuntur. Quis verò eorum tot vniquam regiones obiuit, quot Xauerius? cui ad tot Regna & palatia tam liber fuit aditus? Enimverò quo-

que patent
& parent
omnibus:

quoniam omne robur in magnis copiis & exercitiis ponebas, dic, quæso te, vtrum fortiorem iudices è duobus, qui armatus hostem valeat superare, an qui sine armis. hunc certè dices, qui vincere inermis etiam armatum possit. Vtrum robustiorem, qui solus ipse per se absque militum sociorumque præsidio, an qui non sine plurimorum ope atque auxilio inimicos frangat? vtiq; qui vnicus ipse ac per se. Plus igitur roboris fuisse in Dauide fatendum est, quàm in Goliatho quem prostravit: plus in vnico illo & inermi, quàm in armato Philisthinorum exercitu, quem fuso gigante superauit: plus in illo adolescente adhuc & inexercitato, quàm in Saule Rege, qui tot armatorum millibus adiutus cum hoste pedem conferre reformidauit. Recentiorum exemplorum vberior est copia. In Occidentis Indiis decies centena millia precibus vnus fusa fugataque fuerunt. In Oriente Xauerius, quem sæcularibus his ludis nefas sit præterire, propterea quòd centesimo abhinc anno incognito propè adhuc mari in Orbem nouum penetrauit vniuersum; Bagadarum exercitum in acie stantem, & Comorinensium in Trauancoride Christianorum cervicibus strictis gladiis iamiam imminentem vnus ipse, quam manu gestabat, cruce non solum stitit, verum etiam voce fregit, pedemque retrò ferre atque inglorios abscedere coëgit. An non maior hïc inermis Xauerij, quàm armati in pugnam exercitus fortitudo? nõne faciliùs cruce vocisq; tantummodò sono innumerabiles copias repulit, quàm si incautos hostes bellico instructus apparatu oppressisset? Sed magis illud fortasse commemorabile eiusdem bellum, quod in Moluccis cum paucis omnino militibus contra Tolum Regem potentissimum suscepit, preceq; non armis confecit. quadringentos præter propter ad signa iusserat indigenas adesse Dux sanctus, Lusitanos non ampliùs viginti: cum his desertorem fidei Regem statuit adoriri. Tenebat is urbem, non loci tantum situ, sed præsidij robore numeroq; ciuium inaccessible: præter ingentem Ethnicorum multitudinem, qui veritatis lucem numquam aspexerant, viginti millia censebat Christianorum, quos dolo circumuentos in societatem perduellionis attraxerat: viam cippi muricesq; quæ adiri arx poterat, impediuerant. Quid facturum aduersus vim istam potentiamq; cum paucis rere Xauerium? quibus molibus arcem conscensurum? quibus machinis mœnia defecturum? quibus armis hostem aggressurum? quæ suos arte contra tela impetumq; hostium defensurum? Re minimâ victoriam parit: prece consuetâ vititur; saxa, pumices, cinerem copiosum ex monte vicino aduocat. mox cælum obscurari, lapides volitare, inopinatus imber incumbere, tecta ab imo sepeliri, vrbis aditus cum arcis fastigio coæquari: consternari animo Rex, diffugere milites, ciues ad orantem accurrere, veniam delicti supplices postulare, polliceri emendationem, fidem instaurare, iureiurando confirmare. Quid hoc tandem, Superi, est, nisi sine pugna militum, otioso sociorum spectaculo, solâ prece, potentissimorum hostium victorem euadere? Neque terrâ fortior Xauerius quàm mari fuit. Contra Acenorum plura millia cum paucis Lusitanis nauali prælio decertauit, adeò prospere ac feliciter, vt, non toridem desideratis è suis quot hostium occubuerunt millia,

Et à Xauerio cruce melius,

inimica classis, nostrâ decuplo maior, aut demersa fuerit, aut in potestatem venerit. Aberat tum quidem à conflictu Xauerius, corpore alibi in terrâ constituto; factum nihilominus diuinâ vi, vt præsentis specie, & cohortatione ad rem fortiter gerendam excitarentur; geminoque prodigio terrâ simul ac mari conspicuus, eodem momento & hostes foris vinceret, & domi victoriam pro concione denuntiaret. Nunc certè vides, affectatores crucis mundi que contemptores quantulo terras maria que vincant. Sit ita sanè, inquis, vt disputas: hauserint à cruce suâ contemptu que nonnulli præsidium, quo aut vrbes caperent, aut classes dissiparent, aut exercitus prosternerent, aut Gentium prouincias voluntati suæ potestati que CHRISTI adiungerent: at neque singuli neque vniuersi hæctenus de mundo triumpharunt. An tu igitur existimas, vile lutum, quam que fastidiebant terram, in triumphum ducturos? altiùs profecto animos erexerant, quibus extra Deum cælo terrâ que nihil esset optabile. An verò tua illa gloriæ mancipia mundum arbitraris idcirco in potestate suâ habuisse, quia de Regnis prouincis que subactis magnâ pompâ fastu que triumpharunt? nõnne solum vertere compulsus, neque Româ solum aut Italiâ, sed orbe propemodum exclusus vniuerso, vix tumultum inuenit quo conderetur, qui Magnus audire quam esse maluit? quis tamen illo maiore plausu Capitolium inuectus est? Numquid ne in Vrbe quidem, neque in ipso Senatu tutus fuit, *ad sua qui domitos*, vt quidem sibi persuadebat, *deduxit flagra Quirites*? quot ille tamen, quam insignes triumphos egerat? Rectius, arbitror, viri sancti; quorum animus supra mundum, dum gloriosa istæ fortunæ ludibria subter se habendo in ridiculis ponit, omnium plausus atque honores orbe toto promeretur. Sed vt pressius tecum agam, quid orbis hic terrarum tandem est sine hominibus? quid mundus, si eum ab habitatoribus suis re ac cogitatione secernis? res nimirum inanima, neque vim inferre valens, neque repellere, nec vinci apta nec vincere. Siquidem ad homines hoc pertinet, quos, vt mundo dominere, superari à te necesse est: hi autem naturâ liberi cum sint, suo que nutu atque arbitrio gubernentur, fraudibus circumueniri fortassis atque illecebris duci; vi certè atque armis, quò nolunt, compelli nequaquam possunt animi, votis sententiis que numquam non sui. Habet enim mens nostra diuinum quondam principatum, vt olim Theophrastus; siue diuinitatem quamdam suam, si Aristoteli credendum est; cui præcipuum ac peculiare sit, omnibus imperare, nemini parère, nedum seruire.

Maneat igitur, quod inficiari Christianorum quidem nemo potest, stultitiæ crucis ignominia que cunctos subiici non faciliùs solum (quod in quaestione erat) verum etiam libentiùs, quam Regum potentia atque Imperio. Et summo quidem iure ac ratione, siquidem amore omnes vincimur, prono que affectu expugnamur, quantumuis barbari aliàs atque inhumani. Crux autem quid nisi charitatis erga nos diuinæ perpetuum monumentum est? cuius studio complures ita flagrant, carere vt vitâ malint, quam à regia eius seruitute eximi. Nemo tot votis libertatem expetit, quot illi crucis subiectionem. Sapienter profecto, atque exemplo CHRISTI Seruatoris etiam diuinè. Venerat ille mundum debellaturus. Non de-

erant

quam ar-
mis à belli
Ducibus,
triumpha-
ta sunt.

Iuuenalis.

Mundum
vincere, est
homines
subicere;

qui cruce
quam Re-
gibus ma-
lunt sub-
esse,

vt vin-
cant exem-
plo CHRIS-
TI:

erant opes, non quilibet agendi libera voluntas ac potestas, non sapientia, non gloria, non maiestas, non millenæ beatarum in cælo mentium legiones, quibus ad officium reluctantes compelleret Reges, Principes, Optimates, Philosophos, milites, genus omne hominum æquè varium studiis, ingenio multiplex, indole diuersum, vt ætate, sexu, ortu, conditione dispar. Quid agat vt sub vno pacis consensionisque cunctos imperio complectatur ac regat? an diuitias ostendet, auroque ac gemmis fulgeat? inanis est hic splendor, & fucò tantùm ad breue tempus faciendò idoneus. cæli militiam deducat in terras? nemo viribus illius resistat. Philosophorum sapientiam, Rhetorum lenociniis delibutam, sectetur? quid non persuadebit? Regem induat? maiestas ipsa venerationem adferet, fidemque extorquebit. Erramus miseri mortales, qui humano sensu Dei consilia metimur, prouidentiamque ponderamus. Numquam terror in partem diuinæ charitatis admittitur, ne metu extorta potius quàm suscepta sponte submissio videatur. Amari nempe propensis animis maluit Deus, quàm ab inuitis timeri. quod quidem tametsi permolestâ sibi, suauis tamen nobis congruentique ratione vt obtineret, cruce mundi que contemptione vsus est: sapientiam infinitam cum infantia, maiestatem regiam cum seruitute, abundantiam cum rerum omnium inopia, cælum cum terris, vitam gloriamque immortalem cum morte atque ignominiâ crucis commutauit. hæc illi arma fuere, quibus & mundum vicit, & nos voluntati suæ subiectos ad eiusdem victoriae communionem his verbis excitauit: *Confidite, ego vici mundum.* Ioan. 16. Regnum purpuramque fugâ semel iterumque delulit: gladios, ne pro se distringerentur, prohibuit: pro duodecim Angelorum legionibus totidem elegit Apostolos, opum, honorum, mundi denique contemptores: coram nefario iudice agni instar obmutuit: inter irrisiones & maledicta comminatus nemini est: hostibus in mortem se obtulit, non acerbam minùs quàm ignominiosam: tum deum, *Ite*, inquit, neque arma vos aut commeatus sollicitos habeant: siquidem inertes omniumque inopes, exemplo meo mundum superabitis despicientiâ, cruce, morte. Exin, abolito maledictionis probro, dignitas sua æstimatioque cruci stetit, cultu non modò plebis minorumque gentium, sed Regum Principumque omnium, quæ patet Christianus orbis, sempiterno. Exin non aræ tantùm ac templa, non religiosi solum Deoque consecrati parietes, non abiectionum modò hominum frontes ac vestes; sed Imperatorum aulæ, sceptrâ, diademata, paludamenta, signa, vultus, crucibus insignita sunt. Exin nouo bellandi more ac modo cepta exerceri militia est, quæ ludibrio & irrisione, crucis ignominiâ, & contemptu gloriae, atque opum despicientiâ, liberâ seruitute ac subiectione, de mundo, carne, dæmone, vitis omnibus, prauisque animi affectionibus ac perturbationibus triumpharet. Hanc cum longâ plurimum sæculorum conuersione collapsam nonnihil ac labefactatam, ad pristinum disciplinæ virtutisque splendorem reuocare Dux noster IESVS statuisset; nouam cohortem conscribendam sibi, atque in aciem contra Fidei ac Religionis hostes educendam censuit; Societatem, inquam, nominis sui vocabulo insignitam: exiguam illam quidem, Apostolicamque multis vndequeque partibus in-

qui Societatem idcirco instituit.

cuius Dux
Ignatius
confertur
cum Ca-
sare;

feriorem; attamen sui ipsius mundi que despectu ac crucis amore, tanquam armis non infeliciter instructam, quò facilius Dei hostes, ipsumque in primis mundum, sub legitimum infinitæ potestatis suæ dominatum subiungeret. Conferamus nunc, si placet, cum Primipilo illius Ignatio, Signiferoque Gentium Xaverio, summos mundi Imperatores Cæsarem & Alexandrum, utrorumque exercitus, res gestas, tempora, victorias comparemus; tum verò liquidò constabit, quantò proclivius sit, contemptu & cruce, quam vi armatâ victoriam reportare. Cæsar ut Consulatum adipisceretur, Crassi adiutus opibus, provinciâ direptâ atque expilatâ, incredibili ambitu maximisque largitionibus tribus corripit, suffragia emit, favorem extorsit;

Summus nempe locus nullâ non arte petitus.

Quod cum dico, & fortissimos habuisse milites, & exercitus numero infinitos duxisse (neque enim absque his præfidiis quidquam effici poterat) & clarissimo potitum imperio, summis denique opibus atque potentiâ usum ad conficienda, quæ gereret bella, fuisse contendo. Potuisset ille quidem propter res præclare fortiterque in Præturâ gestas triumphum à Senatu postulare, nisi victoriis in eâ suis triumphisque prælusisse tantum, non superbiuisse videri maluisset. Ignatium, cum se & opibus & nobilitatis insignibus exuisset, omni que cauisset industriâ, ne principis inter suos familiæ auito decore atque ornamentis nomen sibi fauoremque apud homines conciliaret; postquam eiusmodi res in Hispaniis, Galliis, Syriâ, Italiâ sanctè religioseque gessisset, quibus mundum deuicisse poterat censeret; quasi in umbrâ tantum dicas præmeditatum gerenda deinceps fuisse, specimenque dedisse, quemadmodum in solem esset aciemque olim proditurus. Summisionis itaque fundamentum posuit, quo deinde Societatis à se conditæ, quod inuitus admisit, imperium niteretur. Cæsar cum multa contra fas & æquum, quò dignitatem & auctoritatem suam confirmaret, Consul peccasset, defunctus munere iudicia Senatus extimescebat: igitur impetrauit, ut vocari in ius absens non posset, abesset autem, donec aut alterum Consulatum obtineret, aut Imperium inuaderet. Ignatius, ut officio se abdicare liceret, egit fortissimè, neque tamen obtinuit: iniuriis, carceribus multoties vexatus, causam cognosci suam vltro expetiit; accusatores prouocauit, Iudices, ut de re cognoscerent, imis precibus extorsit; rogauitque, ut, siquid perpetratum ab se turpiter conuinci iudicio posset, latâ sententiâ condemnaretur. Vixit Cæsar post susceptam Remp. Ignatius item post conditam Societatem, annos uterque sexdecim. Hic vitam ex eo Romæ perpetuò summâ animi tranquillitate, ille in Galliâ ferè exterisque terris inter bellicos tumultus exegit. Habemus ecce quos conferamus inter se Duces; habemus tempora, vitæque conditionem vniuersam. Hoc iam quero, an, si Cæsar tantis opibus, viribus; præliis, tanto ciuium sociorumque profuso sanguine, minus terrarum ac populorum Romano subiecit Imperio, quam Ignatius cum exiguâ suorum manu CHRISTO asseruit; an, inquam, non euidenter ostendero, sub crucis vexillo, mundi sui que despectione (quæ eius bellandi erant artes) mundum facilius promptiusque quam vi & armis superari posse? Cum igitur,

& prefer-
tur:

tur, nuntio profanæ militiæ ceterisque rebus humanis misso, iusto numero socios conscripisset; atque Ordo interim à Sede Apostolicâ confirmatus, militari vocabulo vt Societas I E S V appellaretur, à Summo Pontifice impetrasset; bellare fortiter constanterque cœpit bella Domini. Principio decem omnino, nec plures, post sexaginta fuere CHRISTI milites, numero pauci, tantisque impares successibus; nisi quisque eorum vt minimus erat, ita fuisset in mille, & paruulus in gentem fortissimam; quantoque singuli abiiciebant se magis infra nominis famaque dignitatem, tanto desplicatu contemptuque facilius vniuersi vinci à se mundum posse, quàm à bellicarum copiarum fortissimis ductoribus existimassent. Cæsar autem qui prouincias exhauserat, ætatum populi Romani expilarat, auxilia sociorum maxima contraxerat, quàm difficile bellum gessit in Germaniâ, quàm periculosum in Galliâ? quàm dubiâ plerumque victoriâ? Fuso verò tot ciuium hostiumque cruore, Imperij fines non tam promouit, quàm populum & prouincias ancipiti distractas consilio sibi adiunxit. Ac ne tunc quidem, quò omnia sua studia direxerat, Domini aut Regis nomen admittere ausus est, ne liberum populi Romani Imperium suæ seruituti subiicere voluisse posset videri. adeò populo, quem metuebat, etiamnum seruus famulabatur. Quantò facilius Ignatius, quantò expeditius Socij eius, orbis terræ maximam vastissimamque partem subiugarunt, solâ mundi gloriæque ac voluptatum eius despicientiâ muniti. Nunc cum Xauerio Alexandrum expendamus, quo nemo vnquam Imperatorum fuit felicitior, nemo tantillo tempore latius Imperium propagauit, nemo Regna opulentiora in potestatem redegit, maiores nemo hostium copias fudit fugauitque, plura denique bella nemo pari celeritate confecit. Ille & iuuenis & ferox & laudis cupidus, paterni Imperij & potentiæ heres, Græciam primum nutantem in fide confirmauit; deinde in Asiam cum exercitu traiecit, interiorem totam annis non plus vndecim ad Indum vsque flumen aut vi aut deditione occupauit; tum à suis ad reditum compulsus, frustra ad Austrum tentatâ profectioe, Babylone suos, & se quoque intemperantiâ occidit. Inter hæc quoties de vitâ dimicauit periculo & gloriæ & fortunarum omnium, cum non semel grauius de vulnere saucius dubios reliquit suos an viueret. Et qualem, quæso, in Asiaticos illo dominatum habuit, qui nec suis quidem, nec ipse sibi potuit imperare? qualis eorum subiectio, qui iugum, quoties visum esset, excussuri erant, eumque, qui imposuerat, de vitâ aut ex insidiis, aut vi deturbaturi? Xauerius contra, nullâ nixus humanâ potentiâ, quàmuis domo nobilis, & dignitate Legatus Apostolicus, inter nauticos tamen homines & mancipia versans assiduo, CHRISTO in ægris afflictisque seruiens, erudiens pueros, agros, ab omni præterquam crucis præsidio vacuus, nudis pedibus circumcursans, quantò plus ex vniuersâ Asiâ annis item vndecim, postquam in Italiâ ac Lusitaniâ nutantes in virtute ac Religione Europæos confirmasset, CHRISTO & Ecclesiæ subiecit? per quater mille leucas à Bonæ spei promontorio ad vsque Iapones, quæ quantaque Regna, quot populos ac prouincias cruci subiugauit? Non ille muros diruit, vrbes euertit, regiones diripuit, ingentia terræ spatia, vt mos est Regibus,

*Xauerius
item cum
Alexan-
dro.*

bus, vastavit: non vicentisquæ præliis populos debellavit, verum animos eorum voluntatemque ita vicit, CHRISTI quæ seruituti adiunxit, vt dirissimos cruciatus ipsamque oppetere mortem mallent, quam vel minimum ab illius imperantis obedientiâ recedere, illique non vivere, aut sub illius cruce non censerî. Vndecies centena hominum milia suâ ipse dexterâ salutaribus vndis abluisse fertur: capitales autem reos à morte innumeros liberavit, omnesque Regni caelestis heredes esse iussit. Reges multos, regique sanguinis propinquos complures, regis crucis seruituti non ignobili sacramento adstrinxit: vbiq; victoriæ suæ signa, vbiq; trophæa reliquit, donec in Sinatum portu tor emensus terrarum spatia, spoliis Orientis onustus, ad triumphum in caelos euocatus est, post mortem etiam mortalibus salutem allaturus. Iam verò quantum interest huius inter & Alexandri victoriæ? hic plerosque perdidit eorum siue qui vincebant, siue qui vincebantur: iste seruauit omnes, & hos quidem æternum perituros, nisi victi feliciter fuissent, siquidem incruenta vbiq; prælia gessit, nisi sicubi generoso Martyrum sanguine tellus vsquam pinguefacta nouam victoriæ sementem admittit, vnde corroboratâ deinceps fide in posterum vberiores lauræ succrescerent: adeo nec victi quidem victoribus infeliciores existerunt. Quam verò miseri Macedones tam diuturno ac periculoso bello dicam, an exilio: è quo pauci omnino fracti mutilatiq; in patriam reuertere: quam afflicti prostratiq; per Macedonas Asiatici, suis & facultatibus, & propinquis, & libertate, & patriâ, vitæque etiam ipsâ spoliati: vinci à Xaeris crucisque seruituti subiici, adeo optabant barbari, vt hanc seruitutem instar triumphis esse ducerent. ab Alexandro siqui seruarentur, vitam omni morte acerbiorẽ existimabant, ludibrium tyranno in triumpho spectaculisque futuri. Itaque victorem oderant hi, à quo opprimebantur: isti colebant vt parentem, vtpote cui innumera beneficia salutemque ipsam acceptam referebant. Et hætenus quidem in vtramque partem de propositâ initio quæstione disputavi: cuius iudicium ac sententia vt libera omnibus atque integra essent, sic in vtramque partem rem totam moderatus sum, vt tamen ipsa per se satis ostendat, quoniam omnis hæc inclinet oratio, minusque à vero abesse videatur, quisquis crucis ignominiam contemptioneque mundum facilius à mansuetis CHRISTI militibus, quam armorum vi ac multitudine præliorum à truculentis belli Ducibus subiici posse existimauerit.

ORATIO QVARTA,

Paranetica ad Patres ac Fratres ad militiam CHRISTI vocatos, respondens Meditationi S. Ignatii, qua inscribitur De duobus vexillis.

Narrant Ecclesiasticæ historiæ Scriptores, Reuerendi Patres, Fratresque charissimi, Imperatori Constantino, Græcæ superstitionis tenebris adhuc circumfuso, dum aduersus tyrannum Maxentium moueret, paululum à meridie declinante sole (quasi iam tum orienti splendi-